

Ijtimoiy pedagogik faoliyat metodlari

Yusupova Firuza Hajiboy qizi

Urganch davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Gaipova Nilufar Jasurbek qizi

Annatsiya: Ushbu maqolada ijtimoiy va pedagogik faoliyatning metodologiyasi va texnologiyasi muhokama qilinadi. Ijtimoiy-pedagogik faoliyatning xususiyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: pedagogika, texnologiya, metod, metodologiya, innovatsiya

Kirish.

Har qaysi mamlakatda olib boriladigan keng qamrovli iqtisodiy islohotlar negizida, avvalambor, ta'lim tizimi va turlarini yanada takomillashtirish eng muhim va dolzarb masalalardan biri bo'lib qolaveradi. Shu nuqtai nazardan, Prezidentimiz Sh.Mirziyoyevning: “Agar mendan sizni nima qiynaydi, deb so'rasangiz, farzandlarimizning ta'limi va tarbiyasi deb javob beraman”, deya aytgan e'tiroflari, bugungi kunda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan har bir islohot zamirida o'sib kelayotgan yosh avlodning kelajagi, mukammal bilim sohiblari bo'lib kamol topishlari va yorqin istiqboli masalasi yotganligini ko'rsatadi.

Pedagogik rivojlanish g'oyasi (aniqrog'i, pedagogik ishni mexanizatsiyalash) A.S.Makarenko tomonidan tatqiq etilgan bo'lib 50-60-yillarda paydo bo'lgan. Ta'lim tarbiya jarayonida o'zining ustun tomonlarini ko'rsatib kelmoqda. Milliy ilmiy-pedagogik adabiyotlarda bu atama 70-yillarda uchraydi. Pedagogik texnologiya birinchi 70-80-yillarda jamiyatdagi ijtimoiy muammolarni rivojlantirish zarurati bilan bog'liq holda V.P.Bespalko asarlarida o'z aksini topgan. Ijtimoiy-ta'lim texnologiyasi avvalo texnika va usullar majmui hisoblanib o'qituvchilar va yosh avlodni ijtimoiylashtirish jarayonining samaradorligini ta'minlash, ijtimoiy pedagogik metodlarni amalga oshirishning eng yaxshi vositalari va usullarini tanlash maqsadida uni tartib va qoidalarini oqilona taqsimlash asosidagi sotsiologik pedagog faoliyat hisoblanadi.

Ijtimoiy pedagogikada metod - bu shaxs, guruhning muayyan muammosini hal qilish usuli. Metodologiya - muayyan muammoni hal qilishni ta'minlovchi usullar

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 9. September 2024

majmuasi (masalan, harflarni o‘rgatish metodikasi, odatni shakllantirish texnikasi). Metodologiya quyidagi elementlardan iborat:

- tuzilgan muammo;
- usullar majmuasi;
- ularni qo‘llash tartibi

Vositalar - bu tanlangan maqsadga erishishga olib keladigan narsa. Vositalar usulning qurolidir.

Qabul qilish - bu usulning spetsifikatsiyasi, vaziyatning haqiqiy pedagogik “bog‘lanishi”.

Jamiyatda pedagogika ijtimoiy jarayonda har qanday vositadan foydalanish usuldir.

Faoliyatlar texnikasi - (san‘at, malaka, mahorat) - har qanday faoliyatda qo‘llaniladigan ko‘nikma va usullarning umumiy tavsifi.

Ijtimoiy-pedagogik texnologiya - ijtimoiy-pedagogik vositalarning maqbul tanlangan majmui: usullar, vositalar va ularni qo‘llash algoritmi (qat‘iy ketma-ketligi) - kafolatlangan yuqori natija bilan aniq shakllantirilgan. Texnikadan farqli o‘laroq, texnologiya buzilish va o‘zgarishlarga yo‘l qo‘ymaydi va deyarli butunlay olib o‘tish mumkin. Texnikaning ishlatilishiga sub‘ektiv omillar, masalan, mutaxassisning shaxsiy fazilatlari sezilarli darajada kamroq ta‘sir qiladi. Texnologiyada sezilarli o‘zgarishlarning kiritilishi kafolatlangan natijaga erisha olmaslikka olib keladi.

Ijtimoiy pedagogikada texnologiyaning o‘ziga xos xususiyatga ega. 1. konseptuallik – ya’ni ma’lum bir tushunchaga tayanish;

2. sistematik - ya’ni tizimning barcha xususiyatlariga ega bo‘lish: jarayonning texnologikligi - uning barcha qismlarining o‘zaro bog‘liqligi, yaxlitligi;

3. rentabellik - ya’ni uni qo‘llash ijtimoiy ish faoliyatini optimallashtirish imkonini beradi.

4. Nisbiy (qisman) algoritmlashtirish. Faoliyatning asosiy ob‘ekti shaxs, shuning uchun faoliyat jarayonini operatsiyalar va algoritmlar seriyasiga to‘liq bo‘lib bo‘lmaydi (chunki odamning javobini oldindan aytib bo‘lmaydi);

5. Faoliyatning to‘g‘rilanishi - ya’ni doimiy fikr almashish imkoniyati;

6. Reproduktivlik (u turli muassasalar va tashkilotlarda ishlaydigan ijtimoiy o‘qituvchilar tomonidan amalga oshirilishi mumkin).

Ijtimoiy tasniflashning eng muhim sabablari

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 9. September 2024

- ijtimoiy pedagogikada texnologiyalar- umumiy, xususiy va maxsus bo‘lishi mumkin;
- tayinlash bu - pedalni to‘g‘rilash, qayta tiklash, qayta o‘qitish bo‘lishi mumkin, kasbiy yo‘naltirish ishlari - kasbiy mahorati darajasi, individual fazilatlar va boshqalar);
- boradigan ob‘ekt (talaba, oila va boshqalar);
- ariza berish joyi (ta‘lim muassasasi, ixtisoslashtirilgan markaz, yashash joyi va boshqalar);
- Amalga oshirish varianti (texnologiyada qo‘llaniladigan usullar, maqsadga erishish usuli, masalan, o‘qitish).

Zamonaviy jamiyatda sodir bo‘layotgan ijtimoiy jarayonlar ta‘limning yangi maqsadlarini rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratmoqda, uning markazi shaxs va uning ichki dunyosi.

Shaxsning shakllanishi va rivojlanishining muvaffaqiyatini belgilaydigan asoslar maktabgacha yoshda tashkil etiladi. Hayotning ushbu muhim bosqichi bolalarni to‘laqonli shaxslarga aylantiradi va shu kabi fazilatlarini tug‘diradi, ular insonga bu hayotda qaror topishiga, unda munosib o‘rnini topishiga yordam beradi.

Ijtimoiy rivojlanish, tarbiyaning asosiy vazifasi bo‘lib, go‘daklik va yoshligidanoq birlamchi sotsializatsiya davrida boshlanadi. Ayni paytda bola hayotda zarur bo‘lgan muloqot qobiliyatlarini oladi. Bularning barchasi hislar, teginishlar, bola ko‘rgan va eshitgan, sezgan barcha narsalar orqali uning ong ostiga asosiy rivojlanish dasturi sifatida yotadi.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki Yurt taraqqiyoti yoshlarning kelgusida qanday shaxs bo‘lib kamol topishiga uzviy bog‘liqdir. — Ma‘lumki, ta‘lim tizimi zimmasiga ta‘lim-tarbiya jarayoni orqali o‘quvchilarda tayanch kompetensiyalar, jumladan, kommunikativ, axborot bilan ishlay olish, shaxs sifatida o‘z-o‘zini rivojlantirish, ijtimoiy faol fuqarolik, umummadaniy, matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo‘lish hamda foydalanish kompetensiyalarini shakllantirish vazifasi yuklatilgan. Bu jarayonni amalga oshirishda esa, avvalo o‘qituvchi o‘zining egallab turgan lavozimi darajasida kasbiy kompetentlikka ega bo‘lmog‘i lozim. Pedagogik ijtimoiy texnologiyalaridan xabardor bo‘lmog‘i lozim. Shundagina u pedagogik jarayonni muvaffaqiyatli tashkil eta oladi. Zotan uni kasbiy bilimdonlik, halollik, rostgo‘ylik, izlanuvchanlik, tinimsiz sermahsul mehnat, ijodkorlik va yaratuvchanlik kabi fazilatlar yuksaltiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. M.Y.Ayupova “Logopediya” O‘zbekiston Faylasuflari Milliy Jamiyati nashriyoti Toshkent – 2019.
2. M.Y.Ayupova, Sh.D.Aripova “Logopediya-to‘g‘ri talaffuz qilamiz va yozamiz” O‘zbekiston Faylasuflari Milliy Jamiyati nashriyoti Toshkent –2020
3. M.U.Xamidova “Maxsus Pedagogika” Toshkent 2018.
4. S.V.Raxmanova “Korreksion pedagogika va logopediya” Toshkent 2007.

**Research Science and
Innovation House**